

**Helsingin hovioikeuden
toimintakertomus
vuodelle 2014**

Sisällysluettelo

Yleistä	3
Toimintaympäristön muutoksia	3
Hovioikeuden organisaation uudistaminen	4
Lainkäyttötyö tilastojen perusteella	5
Lainkäyttöosastoilla käsiteltävät asiat.....	7
Asioiden jakaantuminen käräjäoikeuksittain.....	7
Muutoksenhaku korkeimpaan oikeuteen	8
Ennakkoratkaisupyynnöt.....	8
Laadun hallinta ja kehittäminen	8
Lainkäytön yhtenäisyys	8
Koulutustoiminta	9
Käräjäoikeuspainotteinen laatuhanke	10
Yliopistopainotteinen laatuhanke.....	10
Tarkastustoiminta.....	11
Henkilöstö ja organisaatio	12
Toimikunnat ja työryhmät.....	12
Tunnuslukuja hovioikeuden henkilöstöstä ja henkilöstörakenteesta.....	12
Työsuojaus ja työhyvinvointi.....	12
Yt-toiminta	14
Viestintäsuunnitelma.....	14
Valtioneuvoston oikeuskanslerin päätös Helsingin hovioikeutta koskevassa kanteluasiassa..	14
Talous.....	15
Nimitysmenettely	15
Lausuntotoiminta.....	16
Vierailut.....	17
Liite 1.....	18

Yleistä

Helsingin hovioikeus on usean vuoden tauon jälkeen päättänyt laatia toimintakertomuksen. Yleisten tuomioistuinten toimintakertomusta ei ole laadittu vuoden 2012 jälkeen, joten tarve oman toimintakertomuksen tekemiseen on tästäkin syystä lisääntynyt. Muutenkin oman vuosittaisen toimintakertomuksen antamista on pidetty tärkeänä.

Toimintaympäristön muutoksia

Helsingin hovioikeuspiiri on vuoden 2014 aikana laajentunut, kun Hyvinkään käräjäoikeus siirtyi 1.4.2014 Helsingin hovioikeuspiiriin. Siirto liittyi Itä-Suomen ja Kouvolan hovioikeuden yhdistymiseen. Hyvinkään käräjäoikeuden tuomiopiirin väestömäärä on 133 800 (2014).

Helsingin hovioikeuspiirin väestömäärä vuoden 2014 alkaessa oli noin 1 464 000 (ml. Hyvinkään käräjäoikeus). Se oli noin 27 % Suomen väestöstä. Väestömäärältään Helsingin hovioikeuspiiri on Suomen suurin.

Helsingin hovioikeuspiirin asukasmäärä lisääntyy myös varsin runsaan vuosittaisen väestönkasvun vuoksi. Esitetyn arvion mukaan Helsingin seudun väestön määrä olisi vuonna 2014 kasvanut jopa 19 000 asukkaalla. Näin runsasta väestönkasvu on ollut viimeksi vuonna 1966. On selvää, että väestömuutokset osaltaan lisäävät asioiden keskittymistä pääkaupunkiseudun tuomioistuimiin.

Kasvun voidaan ennakoida jatkuvan. Väestöennusteen mukaan Helsingin hovioikeuspiirin väestömäärä vuonna 2030 on 1 679 000 (29 % Suomen väestöstä).

Toimintavuoden aikana lainsäädäntötyö on ollut erityisen vilkasta. Hovioikeuksille erityisen merkittävä on ollut hallituksen esityksen antaminen eduskunnalle marraskuussa 2014 vuonna 2011 käyttöön otetun jatkokäsittelylupajärjestelmän laajentamisesta (HE 246/2014). Esitys perustuu samana vuonna annettuun työryhmän mietintöön, josta Helsingin hovioikeus antoi lausuntonsa toukokuussa 2014. Eduskunta hyväksyi esityksen keväällä 2015 ja lait on vahvistettu tulemaan voimaan 1.10.2015.

Uuden lainsäädännön mukaan jatkokäsittelyluvan piiriin kuuluvat kaikki käräjäoikeudesta tulleet valitusasiat vakavampia rikosasioita lukuun ottamatta. Luvan myöntämisperusteet eivät muutu. Jatkokäsittelylupajärjestelmän laajennus tulee merkittävällä tavalla vaikuttamaan hovioikeuksien työkuvaan, kun lakia aletaan hovioikeuksissa soveltaa vuoden 2015 lopussa.

Hallituksen esityksessä rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista ja kansainvälistä perheoikeutta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi (HE 231/2014) ehdotettiin muun muassa, että Helsingin hovioikeudessa nykyään ensimmäisenä oikeusasteena käsiteltävät ulkomaisen päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevat asiat käsiteltäisiin ensimmäisenä oikeusasteena Helsingin käräjäoikeudessa, jonka ratkaisuun haettaisiin muutosta Helsingin hovioikeudelta. Eduskunta on hyväksynyt esityksen ja uudistus tulee voimaan vuoden 2016 alussa. Tämän jälkeen hovioikeuteen saapuu vuosittain noin 150 asiaa vähemmän. Hallituksen esitykseen ei sisällynyt sitä asiaa valmistelleen työryhmän ehdotusta, että kansainvälisissä lapsikaappausasioissa päätöksenteko ensi oikeusasteena olisi siirtynyt Helsingin hovioikeudelta Helsingin käräjäoikeudelle.

Vuonna 2014 annettiin myös hallituksen esitys laiksi tuomareiden sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (224/2014). Lait hyväksyttiin maaliskuussa 2015 ja ne on vahvistettu tulemaan voimaan 1.10.2015. Lailla muutetaan hovioikeuden välijohdon tehtävät määräaikaaisiksi. Lainkäyttöosastoja voidaan perustaa ja lakkauttaa joustavasti kulloisenkin tarpeen mukaan. Hovioikeuksiin tulee myös erikseen vahvistettava määrä ns. kielituomarien virkoja, joissa virkaan nimitettävältä vaaditaan erinomaista ruotsin kielen kirjallista ja suullista taitoa.

Hovioikeuden organisaation uudistaminen

Hovioikeudessa on päädytty siihen, että hovioikeuden organisaatorakenne ja myös työnkulun ajanmukaisuus on arvioitava uudelleen. Lainkäyttöosastot ovat olleet varsin pieniä ja siten haavoittuvia. Jatkokäsittelylupajärjestelmän laajeneminen sekä aineistopankkihankkeen (AIPA) käyttöönotto aiheuttavat myös tarpeita muuttaa työnkulkua. Valtionhallinnon säästötavoitteet tarkoittavat, että lisäresursointia ei ole odotettavissa.

Presidentti asetti 14.5.2014 kaksi työryhmää valmistelemaan uudistuksia. Hovioikeuden organisaatiota ja toimintoja suunnittelemaan nimettiin työryhmä, jossa edustettuina olivat eri

henkilöstöryhmät (puheenjohtaja hovioikeudenlaamanni Jukka Heikkilä). Kansliatoimintojen organisointia ja kehittämistä suunnittelemaan nimettiin toinen työryhmä (puheenjohtaja hovioikeudenneuvos Pirjo Aaltonen).

Työryhmien tehtävänä oli tarkastella erityisesti osastokoon kasvattamista, laajojen asioiden käsittelytapaa, asioiden valmistelun keskittämistä, asiaryhmäjaon ja rootelijärjestelmän kehittämistä, esittelijöiden työnkuvaa sekä kansliatoimintojen järjestämistä.

Organisaatiouudistusta valmistellut työryhmä antoi väliraporttinsa 15.8.2014 ja kansliatoimintojen organisointia valmistellut työryhmä loppuraporttinsa 29.10.2014. Raporteista on kuultu yhteistyökomiteaa sekä eri henkilöstöryhmiä.

Organisaatiotyöryhmä esitti väliraportissaan, että hovioikeuden lainkäyttöosastojen määrää vähennetään seitsemästä viiteen. Uudistettu osastojako päätettiin ottaa käyttöön 1.3.2015 työryhmän ehdotuksen mukaisesti. Lainkäyttöhenkilökunnan uudet osastosijoitukset vahvistettiin jo marraskuussa ja tämän pohjalta ryhdyttiin useisiin toimenpiteisiin. Muilta osin valmistelutyö on jatkunut vuoden 2015 aikana.

Lainkäyttötyö tilastojen perusteella

Hovioikeuksiin saapuvien asioiden määrä on laskenut useiden vuosien aikana. Vuonna 2013 alitettiin jo 10 000 asian raja. Kertomusvuonna suunta on kuitenkin muuttunut. Saapuneiden asioiden määrä nousi jälleen yli 10 000 asian ja lisäystä edelliseen vuoteen oli 5 %. Mitään yksittäistä syytä asiamäärän kasvuun ei ole tiedossa. Hovioikeuksissa annettujen ratkaisujen määrä on laskenut edellisestä vuodesta 2014 jonkin verran eli 2,7 % (271). Tämä on johtanut siihen, että hovioikeuksissa antamatta olevien asioiden määrä (ns. balanssi) on kasvanut vuoden 2014 loppuun mennessä edellisestä vuodesta 5 %:lla (4 791).

Helsingin hovioikeuteenkin saapuneiden asioiden määrä (3 417) on kasvanut edellisestä vuodesta (4,3 %). Toisaalta myös hovioikeuden antamien ratkaisujen määrä (3 453) on kasvanut. Lisäys on jopa 6,1 %. Tällöin hovioikeudessa vireillä olevien asioiden määrä (1 647) on valtakunnallisesta suunnasta poiketen laskenut (2,1 %).

Pääkäsittelystä ratkaistujen asioiden osuus Helsingin hovioikeudessa oli kaikista asioista kertomusvuonna 29,6 %. Osuus on vähentynyt edellisestä vuodesta lähes kaksi prosenttiyksikköä. Pääkäsittelyjen yhteenlaskettu tuntimäärä oli 5 101. Vähennys edelliseen vuoteen oli huomattava (8,8 %). Se kohdistui erityisesti hovioikeuden laajoja asioita käsittelevään 7. osastoon, jossa isohko ja paljon valmistelua vaativa asiakokonaisuus ratkaistiin kirjallisessa menettelyssä ja jossa lisäksi valmisteltiin poikkeuksellisen laajaa toista asiakokonaisuutta, jossa pääkäsittely pidetään vasta vuoden 2015 puolella.

Yli kahdeksan tuntia kestäneitä pääkäsittelyjä oli 134 eli 13,1 % kaikista pääkäsittelyasioista. Yli 25 tuntia kestäneitä pääkäsittelyasioita oli 23 (2,3 %).

Kaikista hovioikeuksiin saapuneista asioista jatkokäsittelylupajärjestelmään kuului 37,2 %. Helsingin hovioikeudessa tämä osuus on ollut jutturakenteen erilaisuuden vuoksi aina pienempi kuin muissa hovioikeuksissa. Vuonna 2014 osuus oli pienempi kuin kertaakaan aikaisemmin (28,1 %). Jatkokäsittelylupia evättiin 54 %. Aikaisempien vuosien tapaan hylkäämisprosentti on ollut Helsingin hovioikeudessa suurempi kuin muissa hovioikeuksissa.

Helsingin hovioikeudessa annettujen ratkaisujen mediaanikäsitteilyaika vuonna 2014 oli 4,87 kuukautta. Keskimääräinen käsitteilyaika oli 6,35 kuukautta. Vain Itä-Suomen hovioikeudessa mediaanikäsitteilyaika oli lyhyempi kuin Helsingin hovioikeudessa. Yksinkertaisempi juttukanta on siis pystytty käsittelemään hovioikeudessa varsin nopeasti. Tätä osoittaa sekin, että 57,2 % asioista on ratkaistu kuuden kuukauden aikana.

Niiden asioiden osuus, joissa käsitteilyaika on ollut vähintään vuosi, on pysynyt kuitenkin korkeana. Erityisesti pääkäsittelystä ratkaistuissa asioissa on ollut pitkiä käsitteilyaikoja, vähintään vuoden käsitteilyaika on jopa 35,1 %:ssa. Osastojen välillä on ollut varsin suuria eroja käsitteilyajoissa.

Vähintään vuoden ajan vireillä olleiden asioiden määrä vuoden 2014 lopussa oli vain 108. Tämä luku on pienin sen jälkeen, kun hovioikeusuudistus tuli voimaan vuoden 2000 alussa.

Hovioikeuteen saapuneissa asioissa yleisin nimike oli pahoinpitely (241 asiaa). Rikosasioissa yleisimpiä asianimikkeitä olivat tämän lisäksi pakkokeinoasiat, törkeä huumausainerikos ja

törkeä rattijuopumus. Muissa kuin rikosasioissa yleisimpiä asianimikkeitä olivat ulkomailla annetun päätöksen vahvistaminen ja täytäntöönpano, muu hakemusasia, vahingonkorvauslakiin perustuva riita-asia sekä ulosottovalitus.

Lainkäyttöosastoilla käsiteltävät asiat

Hovioikeus on toiminut jakaantuneena seitsemään lainkäyttöosastoon. Näistä 7. osastolle on keskitetty kaikkein laajimmat eli lähinnä ne asiat, joissa pääkäsittely käräjäoikeudessa on kestänyt vähintään 10 päivää. Tämän lisäksi 7. osastolle on jaettu n. 40 % kaikista jatkokäsittelylupahakemuksista. Muuten asiat on jaettu tasaisesti kuuden osaston kesken siten, että osastojen käsiteltäväksi tulee rikos- ja riita-asioita. Lisäksi kullekin kuudelle lainkäyttöosastolle on keskitetty jonkin tietyn asiaryhmän asiat.

Keskitettyjä asioita ovat ensinnäkin sellaiset asiat, joissa Helsingin hovioikeus on yksin toimivaltainen. Tällaisia ovat kansainvälistä lapsikaappausta koskevat asiat, eräät kansainväliset perheoikeudelliset asiat, joissa hovioikeuden tehtävänä on vahvistaa ulkomaisen viranomaisen sellaisessa asiassa tekemä ratkaisu, sotilasrikosasiat, pitkäaikaissvankien vapauttamista koskevat asiat sekä asianajajia ja lupalakimiehiä koskevat asiat. Muita vain yhdelle, kahdelle tai kolmelle osastolle keskitettyjä asioita ovat olleet kiinteistö- ja asuntokauppariidat, vuokrasopimusta koskevat asiat sekä ositus-, perintö- ja testamenttiasiat. Myös konkurssi-, yrityssaneeraus-, osakeyhtiölaki-, immateriaalioikeus- sekä meri- ja kuljetusoikeudelliset asiat on keskitetty tietyille osastoille.

Hovioikeuteen saapui vuonna 2014 ruotsin kielellä käsiteltäviä asioita vain 28, mikä on vähemmän kuin 1 % kaikista asioista. Hovioikeuteen saapuneet ruotsinkieliset asiat on käsitelty yhdellä hovioikeuden osastoista.

Asioiden jakaantuminen käräjäoikeuksittain

Helsingin hovioikeuteen on vuonna 2014 tullut muutoksenhakemuksia selvästi eniten Helsingin käräjäoikeudesta, kaikkiaan 1 739. Tämä on 51,3 % kaikista Helsingin hovioikeuteen tulleista muutoksenhakemuksista ja 17,1 % kaikkiin hovioikeuksiin tulleista hakemuksista. Espoon käräjäoikeudesta muutoksenhakemuksia on tullut 461 (13,5 %) ja Vantaan käräjäoikeudesta 443 (13 %). Tuusulan käräjäoikeudesta asioita on tullut 199 (5,8 %) ja Itä-Uudenmaan

käräjäoikeudesta 147 (4,6 %). Hyvinkään käräjäoikeuden tiedot eivät ole vielä vuodelta 2014 vertailukelpoisia, koska ne eivät koske koko vuotta. Kaiken kaikkiaan eri käräjäoikeuksien osuudet pysyvät vuodesta toiseen varsin samansuuruksina.

Hovioikeuksien ratkaisutietokannassa (FHOT) on vuonna 2014 julkaistu 14 Helsingin hovioikeuden ratkaisua.

Muutoksenhaku korkeimpaan oikeuteen

Korkeimmalta oikeudelta on haettu muutosta 20,9 %:ssa hovioikeuden vuonna 2014 antamista ratkaisuksista. Ero edellisiin vuosiin on hyvin vähäinen.

Ennakkoratkaisupyynnöt

Vuoden 2014 aikana Helsingin hovioikeudesta on tehty ennakkoratkaisupyyntö Euroopan unionin tuomioistuimelle kahdessa asiassa.

Laadun hallinta ja kehittäminen

Lainkäytön yhtenäisyys

Lainkäytön yhtenäisyyden seurantatoimikunta seuraa osaltaan lainkäytön yhtenäisyyden toteutusta sekä järjestää lainkäyttöhenkilöstölle lainkäytön iltapäiviä. Toimikunta valmistelee myös hovioikeudelta pyydettyjä lausuntoja lainsäädäntöasioissa. Toimikunnassa on tuomareita jokaiselta lainkäyttöosastolta. Toimikunta kokoontui kertomusvuoden aikana kuusi kertaa. Toimikunnan kokouksissa keskusteltiin säännöllisesti ajankohtaisista lainkäyttöasioista ja suunniteltiin lainkäytön iltapäivän ohjelmaa.

Toimikunta järjesti vuonna 2014 kuusi tuomareille ja esittelijöille suunnattua lainkäytön iltapäivää, joissa alustusten pohjalta keskusteltiin ajankohtaisista lainkäyttöön liittyvistä kysymyksistä.

Koulutustoiminta

Hovioikeuden koulutustoiminta oli hyvin vilkasta vuonna 2014.

Hovioikeuden koulutustoimikunnan tehtävänä on lainkäyttöhenkilökunnan koulutustarpeen seuranta, koulutusten suunnittelu ja henkilökunnan nimeäminen kursseille. Toimikunnassa ovat edustettuina hovioikeuden johto ja henkilöstöryhmät. Koulutustoimikunta laati hovioikeudelle lainkäyttöhenkilökunnan koulutussuunnitelman ja selvitti henkilökunnalta koulutustarpeita.

Vuonna 2014 koulutustoimikunta järjesti lainkäyttöhenkilökunnalle viisi koulutusiltapäivää. Lisäksi koulutustoimikunta nimesi osallistujia lukuisiin koulutustilaisuuksiin ja järjesti lainkäyttöhenkilökunnalle ruotsin kielen koulutusta.

Syksyllä 2014 järjestettiin kaksiosainen esittelijäkoulutus kaikille hovioikeudessa työskenteleville esittelijöille.

Helsingin hovioikeuden lainkäyttöhenkilöstö osallistui Korkeimman oikeuden hovioikeuspäivään, joka järjestettiin Helsingissä 31.10.2014. Hovioikeuden presidentti Mikko Könkkölä käytti presidentti Pauliine Koskelon kanssa tilaisuudessa puheenvuoron aiheesta ”Korkein oikeus ja ylioikeudet, haasteita ja odotuksia – kaksi puheenvuoroa”. Hovioikeudenlaamanni Liisa Lehtimäki piti esityksen aiheesta ”Jatkokäsittelylupajärjestelmän laajentaminen”.

Kansliahenkilöstön koulutusta varten on erikseen koulutustyöryhmä, jonka tehtävänä on selvittää kansliahenkilökunnan koulutustarpeet sekä laatia koulutussuunnitelma. Tämän valmistelun perusteella kansliahenkilöstölle on vahvistettu keväällä 2014 koulutussuunnitelma. Koulutussuunnitelman mukaisesti järjestettiin viisi hovioikeuden sisäistä koulutustilaisuutta.

Ritu-järjestelmän käyttöön perehdyttävää pienryhmäkoulutusta on järjestetty tarpeen mukaan pitkin vuotta. Myös oikeusministeriön järjestämään koulutukseen on osallistuttu. Hovioikeuden ulkopuolelta tilattiin esimerkiksi ensiapukoulutus turvallisuustyöryhmän jäsenille, asiakaspalveluenglannin kurssi sekä asiakaspalveluruotsin kurssi.

Käräjäoikeuspainotteinen laatuhanke

Helsingin hovioikeuspiirissä toimii käräjäoikeuspainotteinen laatuhanke, joka julkaisee lainkäyttöön liittyviä raportteja. Laatuhankkeissa on edustajia hovioikeudesta, hovioikeuspiirin käräjäoikeuksista, syyttäjälaitoksesta sekä oikeudenkäyntiavustajien piiristä.

Vuoden 2014 käräjäoikeuspainotteinen laatuhanke käsitteli todistustaakkaa riita-asioissa. Laatuhankkeen tavoitteena oli luoda tuomareille käyttökelpoinen selvitys todistustaakkaan liittyvistä ongelmista ja antaa käyttöön työkalu niiden ratkaisemista helpottamaan.

Helsingin hovioikeuspiirin perinteinen lainkäyttöpäivä järjestettiin perjantaina 14.11.2014 Kansallismuseon auditoriossa. Tilaisuus oli tarkoitettu kaikille hovioikeuspiirin yleisten tuomioistuimien tuomareille, käräjäviskaaleille, esittelijöille ja käräjänotaareille. Vuoden 2014 laatuhankkeen tulokset esiteltiin lainkäyttöpäivässä. Laatuhankkeen tuloksia kommentoivat Helsingin yliopiston prosessioikeuden oppiaineen sekä asianajajakunnan edustajat.

Lainkäyttöpäivän aiheena oli myös tietotyön haasteet tuomioistuintyössä. Tilaisuudessa kuultiin aineistopankkihankkeesta (AIPA) sekä Alankomaiden tuomioistuinlaitoksessa käytössä olevista tietojärjestelmistä.

Yliopistopainotteinen laatuhanke

Helsingin hovioikeuspiirin yliopistopainotteisessa laatuhankkeessa on yhdessä Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan kanssa järjestetty vuodesta 2003 alkaen 17 kurssia. Yliopistopainotteisen laatuhankkeen kursseilla on ollut osallistujia muun muassa hovioikeudesta, käräjäoikeuksista, syyttäjälaitoksesta ja asianajajakunnasta. Laatuhankkeen kursseihin osallistumalla ja niihin kuuluvat kirjalliset työt artikkeleina julkaisemalla on myös mahdollista suorittaa ammatillinen oikeustieteen lisensiaatin tutkinto.

Syksyllä 2013 alkoi kurssi nimeltään ”Ajankohtaista rikosoikeudesta”. Kurssin seminaarit pidettiin alkuvuodesta 2014.

Syksyllä 2014 alkoi uusi kurssi nimeltään ”Ajankohtaista rikosprosessioikeudesta”. Kurssin vastuuopettajina toimivat professori Raimo Lahti ja oikeusneuvos Pekka Koponen. Osanottajia oli 30, joista 19 oli hovioikeudesta. Kurssit luennot pidettiin syys-lokakuussa 2014.

Hovioikeus on työnantajana tukenut esittelijöiden ja jäsenten kursseille osallistumista.

Tarkastustoiminta

Hovioikeuslain 2 §:n 3 momentin mukaan hovioikeus valvoo alaistensa tuomioistuinten toimintaa ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin havaitsemiensa epäkohtien korjaamiseksi. Hovioikeuden työjärjestyksen mukaan käräjäoikeuksien valvonnassa seurataan erityisesti oikeusperiaatteiden soveltamisen ja laintulkinnan yhdenmukaisuutta, lainkäytön laatua, asioiden käsittelyn joutuisuutta ja säädettyjen määräaikojen noudattamista sekä tuomioistuinharjoittelun järjestämistä.

Hovioikeuden asettama tarkastusryhmä antoi 11.5.2014 kertomuksensa Helsingin hovioikeuspiiriin kuuluvan Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden tarkastuksesta. Kertomuksen mukaan käräjäoikeus noudattaa yleisesti ottaen hyvin oikeusperiaatteita. Hovioikeuden presidentti antoi 26.5.2014 päätöksensä käräjäoikeuden tarkastuskertomuksen johdosta. Päätöksessään presidentti katsoi, että tarkastus ei anna hovioikeudelle aihetta toimenpiteisiin.

Hovioikeuden presidentti määräsi tarkastusryhmän suorittamaan tarkastuksen Vantaan käräjäoikeudessa syksyllä 2014. Tarkastusryhmä suoritti käräjäoikeuteen tarkastuskäynnin 26 - 27.11.2014. Tarkastuskäynnillä käräjäoikeuden koko henkilökunnalle ja sidosryhmille varattiin mahdollisuus keskusteluun tarkastusryhmän kanssa. Lisäksi tarkastusryhmä perehtyi Vantaan käräjäoikeutta koskevaan kirjalliseen aineistoon, muun muassa käräjäoikeudessa voimassa oleviin määräyksiin ja ohjeisiin sekä lainkäyttötoimintaa koskeviin tilastoihin. Tarkastuskertomus on annettu keväällä 2015.

Henkilöstö ja organisaatio

Toimikunnat ja työryhmät

Hovioikeudessa toimii työjärjestyksen mukaan lausuntovaliokunta ja yhteistyökomitea sekä lainkäytön yhtenäisyyden seurantatoimikunta, käsikirjatoimikunta, koulutustoimikunta ja viskaalien valintatoimikunta. Presidentin asettamia muita pysyväisluonteisia toimikuntia ja työryhmiä olivat käsikirjatoimikunta, turvallisuustyöryhmä, kansliahenkilöstön koulutustyöryhmä, määräaikaisten jäsenten arviointilautakunta, viskaalien vakinaisten virkojen arviointilautakunta ja kirjastotoimikunta. Hovioikeudessa toimii myös työhyvinvointiryhmä. Hovioikeudessa on myös henkilöstöryhmien asettamina jäsentöimikunta, viskaalitoimikunta ja kansliatoimikunta.

Tunnuslukuja hovioikeuden henkilöstöstä ja henkilöstörakenteesta

Hovioikeuden vuoden 2014 henkilötyövuositoteuma on noin 162. Henkilötyövuosissa mitattuna hovioikeudessa on kertomusvuonna työskennellyt noin 61 tuomaria, noin 45 esittelijää ja noin 54 kansliahenkilökuntaan kuuluvaa virkamiestä. Hovioikeudessa on ollut kaksi käräjänotaaria (yhteensä 1 htv) sekä oikeustradenomiharjoittelija (0,25 htv). Hovioikeudessa on lisäksi työskennellyt kaksi palkkatuella työllistettyä henkilöä (noin 1,5 htv) sekä kaksi siviilipalvelusmiestä (noin 1 htv).

Hovioikeudessa on vuoden 2014 aikana ollut määräaikaisessa virkasuhteessa tuomareita 9,5 henkilötyövuotta, esittelijöitä 43,3 henkilötyövuotta ja kansliahenkilökuntaa 7,4 henkilötyövuotta. Esittelijöiden vaihtuvuus on jonkin verran laskenut edellisestä vuodesta. Hovioikeudessa on kertomusvuonna aloittanut 13 uutta viskaalia määräaikaisissa virkasuhteissa. Kertomusvuonna jäi eläkkeelle kahdeksan henkilöä, joista neljä oli tuomareita ja neljä kansliahenkilökuntaan kuuluvia virkamiehiä.

Työsuojaus ja työhyvinvointi

Henkilökunnan työhyvinvointiin ja jaksamiseen kiinnitetään huomiota monin eri tavoin. Hovioikeudessa on kaikkia henkilöstöryhmiä edustava työsuojauslutoimikunta ja työhyvinvointityöryhmä. Hovioikeudessa on vahvistettu työsuojauslun toimintaohjelma.

Hovioikeudessa on laadittu yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma sekä epäasiallista kohtelua koskevat toimintaohjeet.

Työsuojelutoimikunta kokoontui kolme kertaa. Toimikunta käsitteli mm. työterveydenhuollon toimintasuunnitelmaa, työterveyshuollon kustannuksia ja niistä saatavaa korvausta sekä luonnosta ohjeeksi, joka koskee puuttumista epäasialliseen kohteluun.

Kertomusvuonna hovioikeuden työhyvinvointiryhmä piti viisi kokousta. Työhyvinvointiryhmän valmistelemat ohjeet puuttumisesta epäasialliseen käyttäytymiseen ja häirintään valmistuivat. Koko hovioikeuden henkilökunnan yhteinen virkistysiltapäivä pidettiin elokuussa Salmisaaren liikuntakeskuksessa.

Henkilökunnan fyysisestä ja henkisestä hyvinvoinnista pyritään huolehtimaan henkilökunnan käyttöön annettavilla liikunta- ja kulttuuriseteleillä ja erilaisilla virkistystapahtumilla, tukemalla henkilökunnan ruokailua ja tarjoamalla henkilökunnan käyttöön maksuttomat kahviautomaatit.

Työhyvinvointiin liittyviä kysymyksiä käsitellään johtoryhmässä, osastokokouksissa ja kehityskeskusteluissa. Kehityskeskustelut käydään vuosittain koko henkilökunnan kanssa. Hovioikeus osallistui kertomusvuonna erilaisiin liikuntatapahtumiin kuten Kilometrikisaan, Yritysmaratonviestiin sekä Rovaniemellä käytyyn tuomioistuinten jalkapalloturnaukseen, jonka Helsingin hovioikeus voitti.

Helsingin hovioikeudessa sairauspoissaolojen määrä on ollut alempi kuin muissa hovioikeuksissa keskimäärin. Hovioikeudessa noudatetaan yhteistyössä työterveyshuollon kanssa varhaisen tuen toimintamallia (ns. VATU-malli) työkykyriskien varhaisesta puuttumisesta ja hallinnasta ja työkyvyn ylläpidon tukemisesta. Kertomusvuonna Suomen Terveystalo Oyj vastasi hovioikeuden työterveyspalveluista.

Kertomusvuonna toteutettiin VMBaro-kysely ja sen tulokset valmistuivat loppuvuonna. Hovioikeuden tulokset ovat yleisesti ottaen parantuneet edellisestä vuonna 2012 toteutetusta kyselystä ja ovat paremmat kuin yleisten tuomioistuimien tulokset keskimäärin. Tulosten perusteella työhyvinvointikin on noussut aiemmasta kyselystä, mutta on kuitenkin edelleen alempi kuin muissa yleisissä tuomioistuimissa. Vuonna 2013 toteutetuissa keskusteluissa

hovioikeuden henkilökunnan kanssa ilmeni, että työmäärä oli suurin työhyvinvointia heikentävä tekijä. Vuoden 2014 VMbaro -kyselyä käsitellään keväällä 2015.

Yt-toiminta

Yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 7 §:n mukaisena yhteistoimintaelimenä on hovioikeudessa yhteistyökomitea. Yhteistyökomitea kokoontui vuoden aikana kuusi kertaa.

Viestintäsuunnitelma

Presidentin asettaman viestintäsuunnittelutyöryhmän ehdotus hovioikeuden uudeksi viestintäsuunnitelmaksi valmistui kesäkuussa 2014. Uudessa viestintäsuunnitelmassa on huomioitu lainsäädännön ja oikeuskäytännön muutokset ja saatettu muutoinkin ajantasaiseksi vuodelta 2005 ollut viestintäsuunnitelma. Viestintäsuunnitelmassa on pyritty ennen kaikkea viestinnän avoimuuden lisäämiseen ja asiakaspalvelun laadun kehittämiseen. Tärkeänä on pidetty, että hovioikeus aiempaa enemmän tiedottaisi oma-aloitteisesti asiakkaita asioiden käsittelyvaiheista ja -ajoista. Viestintäsuunnitelmassa on vahvistettu myös sisäisen viestinnän periaatteet ja toimintatavat siten kuin 1.1.2014 voimaan tulleessa laissa yhteistoimintamenettelystä valtion virastoissa ja laitoksissa on edellytetty. Viestintäsuunnitelmaesitystä on käsitelty hovioikeuden yhteistyökomiteassa ja lisäksi kaikille henkilöstöryhmille on varattu tilaisuus antaa lausuntonsa siitä. Viestintäsuunnitelma on vahvistettu vuoden 2015 alussa.

Valtioneuvoston oikeuskanslerin päätös Helsingin hovioikeutta koskevassa kanteluasiassa

Valtioneuvoston oikeuskansleri antoi 19.11.2014 päätöksensä hovioikeudessa esiintyvää epäasiallista käytöstä koskevasta kantelusta. Hovioikeuden henkilöstölle suunnattiin keväällä 2013 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysely. Kyselyn tulosten perusteella hovioikeudessa laadittiin sisäinen selvitys. Sen mukaan hovioikeudessa esiintyy erilaista epäasiallista kielenkäyttöä, joka voi kohdistua myös avustajiin, asianosaisiin ja tulkkeihin. Selvityksen mukaan myös työntekijöiden keskinäisessä kanssakäymisessä esiintyy epäasiallista käytöstä. Selvityksessä esitettiin useita toimenpidesuosituksia epäasiallisen käyttäytymisen poistamiseksi. Selvityksestä

laadittu yhteenveto julkaistiin hovioikeuden intranetissä. Yhteenveto tuli julkisuuteen ja se johti mainittuun kanteluun.

Valtioneuvoston oikeuskanslerin päätöksessä selostetaan niitä toimenpiteitä, joihin hovioikeus selvityksen vuoksi ryhtyi ja myös niitä toimenpiteitä, joihin hovioikeus oli jo aikaisemmin ryhtynyt yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Oikeuskanslerin käsityksen mukaan hovioikeudessa tehdyt toimenpiteet eivät olleet riittäviä ennen ongelmien ilmituloa. Tätä käsitystä osaltaan tukee oikeuskanslerin näkemyksen mukaan se, ”että epäasiallista käytöstä on selvityksestä ilmenneessä laajuudessa päässyt hovioikeudessa tapahtumaan”.

Talous

Hovioikeudelle osoitettiin vuoden 2014 toimintansa rahoittamiseksi määrärahoja yhteensä noin 14 334 000 euroa. Vuodelta 2013 säästyivät noin 16 000 euroa, joka siirtyi vuoden 2014 määrärahoihin. Hovioikeus on vuoden 2014 aikana käyttänyt määrärahoja noin 14 000 000 euroa eli käyttämättä jäi noin 350 000 euroa. Tämä on johtunut lähinnä henkilöstövajeesta aiheutuneista säästöistä palkkakustannuksissa. Hovioikeudesta eläkkeelle tai muualle siirtyneiden tuomareiden aiheuttamaa vajausta ei ole kyetty riittävän nopeasti täyttämään. Hovioikeus on vuonna 2014 myös noudattanut varovaista rekrytointipolitiikkaa, joka on osaksi johtunut tiedossa olevasta menokehysten voimakkaasta laskusta vuodesta 2015 lukien.

Palkkakustannukset muodostivat hovioikeuden toimintamenoista 78 %. Hovioikeuden toimitilojen vuokratkustannusten osuus oli 18 % ja muihin menoihin käytettiin 4 % toimintamäärärahoista.

Nimitysmenettely

Hovioikeudessa on ollut myös vuoden 2014 aikana runsaasti tuomareiden nimitysasioita käsiteltävänä. Hovioikeuden lausuntovaliokunta antaa tuomarinvalintalautakunnalle tuomareiden nimittämisestä annetun lain 10 §:ssä tarkoitetun lausunnon kaikissa hovioikeuspiirin käräjätuomarin ja käräjäoikeuden laamannin sekä hovioikeudenneuvoksen ja hovioikeudenlaamannin vakinaista virkaa koskevassa nimitysmenettelyssä. Vuonna 2014 lausuntoja annettiin seuraavasti:

Hovioikeuden tuomarin virat

15 virkaa, 171 virkahakemusta ja 68 eri hakijaa, seitsemän aukijulistamista.

Hovioikeuspiirin käräjäoikeuksien tuomarin virat

21 virkaa, 269 virkahakemusta ja 165 eri hakijaa, 14 aukijulistamista.

Hovioikeus teki myös lukuisia nimityksiä hovioikeudenneuvoksen tai hovioikeudenlaamannin määräaikaiseen virkasuhteeseen:

Määräaikaiset tuomarin virkasuhteet, jotka on julistettu haettavaksi

19 virkaa, 172 virkahakemusta ja 37 hakijaa, kuusi aukijulistamista.

Määräaikaiset tuomarin virkasuhteet, joita ei ole julistettu haettavaksi

57 määräaikaista virkasuhdetta.

Vakinaisiin esittelijän virkoihin nimityksiä on tehty seuraavasti:

Vakinaiset asessorin ja viskaalin virat

15 virkaa ja 477 virkahakemusta sekä 73 eri hakijaa, kolme aukijulistamista.

Helsingin hovioikeudesta tuomarivalintalautakunnan jäseniä ovat olleet hovioikeudenlaamanni Pirkko Kauppinen sekä presidentti Mikko Könkkölä (1.4.2014 alkaen).

Hovioikeudessa on tehty vuoden 2014 aikana myös useita nimityksiä kanslian virkoihin.

Lausuntotoiminta

Hovioikeus antoi kertomusvuonna lausuntonsa:

- yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain tarkistamisesta,
- käsittely- ja oikeusastejärjestyksen muuttamisesta rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista ja kansainvälistä perheoikeutta koskevissa asioissa,

- tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä annetun direktiivin 2012/13/EU täytäntöönpanosta,
- jatkokäsittelyluvan laajentamisesta,
- tuomioiden suullisten perustelujen käyttöönottamisesta yleisissä tuomioistuimissa,
- ehdotuksesta uudeksi tuomioistuinlaiksi,
- julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2015–2018,
- rikostuomiosovelluksen käyttöönoton edellyttämistä oikeusministeriön asetuksista,
- luonnoksista käräjäoikeuksien ja hovioikeuksien arkistonmuodostussuunnitelmiksi,
- seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä koskevan rikoslain 20 luvun 8 §:n muuttamisesta,
- isyyslain uudistamisesta,
- rikosuhrimaksua koskevasta laista,
- erityistä kielitaitoa edellyttävien tuomarin virkojen tarpeesta ja
- valtion talousarviosta vuodelle 2015.

Vierailut

Kertomusvuonna hovioikeudessa vieraili koululais- ja opiskelijaryhmien lisäksi 28.8.2014 tuomioistuimien hallintojohtajia Puolasta, 12.9.2014 Helsingin syyttäjänviraston sihteerejä sekä 29.10.2014 Latvian oikeushallinnon virkamiehiä.

Liite 1.

Helsingin hovioikeuden tilastoja vuosilta 2011-2014

	2011	2012	2013	2014
Saapuneet	3405	3212	3275	3418
Ratkaistut	3592	3329	3270	3446
Annetut	3578	3310	3254	3453
Antamatta	1760	1662	1683	1648
Ratkaisematta	1564	1447	1449	1423

